ఖైదీ

గిరికుమార్

అదొక పెద్దపట్నం. చెన్నపట్నంలాంటి సిటీ. దానికి కూడా ఓకాలేజీవుంది. అది ఆపట్నానికిఓఅందం. అదుగో యిద్దరు విద్యార్థులు పోతున్నారు. పేవుమెంటుమీద ఓబడుగు నిర్భాగ్యుడు కూర్చుని గొణుక్కుంటున్నాడు. ఆవిద్యార్థులు విన్నారు. పిచ్చివాడికి రాజకీయాలు తెలుసు కాబోలునని నవ్వుకొన్నారు. 'డియర్ బ్రదర్స్ ఎందుకా నవ్వు? యూసీమ్టు బి మంకీస్' అన్నాడు పిచ్చివాడు. పిచ్చివాడికి ఇంగ్లీషుకూడా వచ్చురోయ్ అన్నాడొకడు. పిచ్చివాడు వాళ్ళనిపిల్చాడు. మీకుతీరికుంటే కథ చెప్తా వినమన్నాడు.

బ్రదర్స్, సారీ సోదులా మీలాగే నేనూ చదువుకున్నాను. నాకూ ఓయూనీవర్సిటీగ్రాడ్యుయేటు డిగ్రీవుంది. నేనుచదువుతున్నరోజుల్లోనే గాంధీమహాత్ముడిపిలుపు అందింది. చదువుమానేశాను. సత్యాగ్రహంలో చేరాను. ఆపరాయి పిశాచప్రభుత్వం నన్నుపెట్టిన హింసలు చెప్పలేను. కాని అదిమీకుచెబితే నా ఆరాటం కొంచెం తగ్గవచ్చు. అది ఏసంవత్సరమో బాగా జ్ఞాపకంలేదు. నన్ను ఖైదులోపారేశారు. కొన్నాళ్లు దినాలు లెక్కబెట్టేనుకాని తరువాతగుర్తులేక మానేశాను. నాతలంతా నెరిసిపోయింది. వయస్సుముదిరికాదు. ఒక్కరాత్రిలోనే ఆపనిజరగలేదు. నాఅవయవాల జవసత్వాలు నశించాయి. కష్టపడి పనిచెయ్యడంవల్లకాదు. ఆకస్మిక భయంవల్ల. నిర్బంధంలో కలిగిన భీతివల్ల కారాగారంలో త్రుప్పు పట్టడంవల్ల, ఇంతకీ స్వచ్ఛమైన సూర్యరశ్మి, మందవాయువుల అనుభవించడానికి నిషేధించ బడడం వల్లనే ఈవిపరీతం. ఈకష్టంనాకోసంకాదు. నాతండ్రికోసం నాసోదరులకోసం. నాదేశదాస్య విముక్తికోసం అసలు మేంఏడుగురం తండ్రి ఇద్దరుసోదరులు కాల్చబడ్డారు. ఇద్దరుతిరుగబడి వీరమరణంపొందారు. నేనూమరిద్దరూ కఠినశిలా కారాగారంలో గొలుసుతో రాతికి బంధించబడ్డాం. కానిఇప్పుడు నేనొకడ్నే.

పేరుజ్ఞాపకంలేదు. జైలులో భూగృహంఅది అందులో ఏడురాతి స్తంభాలు. వాటికి ఇనపగొలుసులు. అడుగునితడి. పైనిజలప్రవాహశబ్దం వెలుగు రావడానికొకంత. ఆగొలుసులుకి ముగ్గురు నిర్భాగ్యసోదరులు ఆ ఆనవాళ్లు ఇంకామాయలేదు. చర్మం, రక్తమాంసాలు తినేసిందిగొలుసు కదల్లేం. కొన్నాళ్లు ఒకరికొకరు ధైర్యం తెలుపుకొన్నాం. కానిసోదరుల మరణానంతరంలోకం చీకటైపోయింది. పిచ్చెత్తిపోయింది. కొన్నాళ్లూ గొంతుకలు మారిపోయాయి. గోడలలో పిలుపుల్లా వినపడేవి. రాతిగోడలకి తగిలి ప్రతిధ్వనించేవి. మాగొంతుకల్లా వినపడేవేలేదు.

మిగిలిన అందరిలోకీ పెద్దవాణ్ణి నేనే. సోదరులకి తగినంత ప్రోత్సాహమిచ్చాను. సంపూర్ణహృదయంతో ప్రేమించాను. నేను చేయగల ఉత్తమమైంది చేశాను. వాళ్లు వారి వారి హోదాలో తిరిగినాకు చేశారు. కనిష్ఠ సోదరుడంటే నాకు ఎక్కువ అభిమానం తల్లి పోలికలు కలిగి తండ్రిచే ప్రేమించబడిఉత్తమ గుణాలలోఒప్పే, స్వాతంత్ర్యగలిగి బాలభానుడి పసిడికిరణాలలో విహరించే విహంగంలాంటి, ఆ సోదరుడు పరుల కష్టాలు తన కష్టాలని తలిచి, ఎప్పుడూ ఇతరులకోసం విచారపడి పరోపకారార్థం పని చేసే ఆ సోదరుడు నాకు ప్రేమ పాత్రుడు. రెండవ వాడు స్వాతంత్ర్య ప్రియుడు. లోకాన్నంతనీ ఎదిర్చే ధీరుడు. గొప్ప వేటకాడు. వాడికీ కారాగారం ఓనరకం. జైలు వాళ్లు పారేసే మెతుకులు నిరాకరించాడు. నానాటికీ చిక్కి పోయాడు. వేటకాని ఆహారం లభించక నీరసించాడు. ఆ కొండమేకల పాలు ఈ నీళ్ళగా మారాయి ఆ దివ్యఫలమాంసాలు ఈ ఖైదీలు కార్చే కన్నీటి బిందువులు పడ్డ గడ్డి రొట్టెలుగా మారాయి బ్రదుకుట బ్రదుకు అన్నాడు. మెల్లగా వాడిపోయాడు. మానవుడు తోడి సోదరుడ్ని బందీ చేసినప్పుడే ఇలా తృణీకరించాడేమో కాని ఇవి నన్నూ అతన్నీ ఏంచేయలేక పోయాయి. మాకు ఏంలెఖ్ఖ. ఇవి వాడి హృదయాన్ని [illegible]

వాడు బరువుగా ఊపిరి తీస్తున్నాడు. దాపరిక మెందుకు—వాడు మరణించాడు.

పిచ్చివాడు కాగాడు రెండు అశ్రుకణాలు కాదు కాదు అశ్రువులు కూడా ఎక్కడివి రక్తపు బొట్లే కార్చాడు.

నేను చూస్తూనే వున్నాను. మరణ సమయంలో దగ్గరలేను. శరీరాన్ని నిమరలేను తాకడానికి వీలులేక పోయింది. శవవాహకులు వచ్చారు. వారిని ఒక్కవరమడిగాను. శుభ్రమైన చోట, సూర్యరశ్మి, గాలి తగిలేచోట, గడ్డి మొలకెత్తేచోట ఖననం చెయ్యమన్నాను. వాళ్లా నామాట వినేది. అక్కడే పాతేసి పోయారు. ఆ గొలుసు అలాగే వేళ్లాడుతోంది ఆ హత్యా నిదర్శనానికిగాను.

మిగిలిన రెండవ సోదరుడు కూడా నీరసిల్లాడు. కాడ తుంపిన పువ్వులా నలిగిపోయాడు. ఐనా తన దేశ ప్రజలకోసం; దమననీతి క్రిందపడి పరాయి తెల్లప్రభుత్వం దురాగ్రహం అనుభవించే సోదర దేశభక్తులకోసం స్వార్థత్యాగులకోసం; ఏ పాప మెరుగని అష్టకష్టాలు అనుభవించే అమాయక ప్రజలకోసం విచారించాడు. దురపిల్లాడు. వల వలా కన్నీరు కార్చాడు. కాని ఏంలాభం. ఆ కాంతికిరణం జైలును వెలిగించిన ఆశాజ్యోతి ఒక్కమాట అనలేదు. ఒక్కసారి బాధగా అబ్బా అనలేదు. స్వరం [illegible] పోయింది. పిలిచాను చిన్న శబ్దం వినపడింది. మహాబలంతో ఒక్క ఉరుకులో గొలుసు తెంపుకొని వెళ్ళిపడ్డాను. లాభంలేదు—పోయాడు. నా ఆశాజ్యోతి ఆరిపోయింది. నేను బ్రతికేవున్నాను. కాని చచ్చిపోయాను. నేను ఎందుకు చావలేదో ఇంకా ఎందుకు బ్రతికేనో తెలియదు.

తరువాత ఏంజరిగిందో బాగా తెలియదు. గాలివెలుతురు బంధించబడ్డాయి. ఆ రాళ్లలో ఓరాయిలా నిలబడ్డాను. అది రాత్రికాదు అది పగలుకాదు. నాకు విచక్షణాజ్ఞానం నశించింది. ఏమీ లేదు లేదు లేదు కానివున్న చీకటి, అజ్ఞానం నిశ్చలత్వం- [illegible] ఒక్కసారి ఓ వెలుగు కనపడింది. అదొక పక్షికూత- చాలాగొప్ప నిర్దుష్టమైన తియ్యనికూత స్వర్గంనుంచి యాత్రికునిలా వచ్చింది. దానిని ఇంతవరకు చూడలేదు. నా సోదరుని ఆత్మే మరలా వచ్చిందేమో అనుకున్నాను. కాని అది ఎగిరిపోయింది. నిలవలేదు.

వార్డర్లలో మార్పుకలిగింది. తేదీ అడగ్గా 10 జూలై 1947. అన్నారు. అబ్బ పన్నెండు పన్నెండు ఇరవైనాలుగేళ్లు దీర్ఘకఠిన నరకమన్నమాట. జీవిత శిక్షవిధించబడ్డ ఖైదీని నేను. కాని ఇంతకీ నాలో మార్పులేదు. ఆహారం మానింది. చైనులో [illegible] కట్టలేదు స్వేచ్ఛగా ఆ బిలంలోనే తిరుగుతున్నాను గోడకి కన్నాలుచేశాను—కిటికీ ఎక్కేవాడిని పారిపోడానికి మాత్రంకాదు. గాలిలో ఎగిరే డేగల్ని, జలజలాపారే నదిజలాన్ని దూరంగా కనపడే మహోన్నత హిమాలయాల్ని చూసి ఆనందించేవాడ్ని. నదిలో తిరిగే ఒకటి రెండు తెరచాప ఓడల్ని సరస్సులో ఈదే బెల్లున్న రకం చేపల్ని చూసేవాడ్ని. ఎన్నిసార్లు చూసినా ఏమీ మార్పులేదు. గాని ఒక పచ్చటిదీవిమాత్రం కొత్తగా పుట్టింది. ఈ జీవిత సరస్సులో ఆశాద్వీపం కలిగింది. మాహా గొప్పగా వర్ణించతరం కాని రోజు అది- చాలా సంతోషంగా వుంది. జైలులో ఉత్సాహంగావుంది ప్రకృతి నవ్వులొంది- వార్డర్లు హుషారుగావున్నారు.

నా కోసలా దార్లువచ్చారు. నన్ను విడిచేరట. పొమ్మన్నారు కాని ఎక్కడికిపోను. ఇల్లావాకిలా పోనన్నాను- నడ్డి విరగొట్టి తరిమేస్తామన్నారు. ఆవేళే ఆగష్టు 15. దీర్ఘకాలపు ఖైదీల్ని విడిచారారోజునే-కాని అనూర్యోదయాలు, పచ్చటి ప్రకృతి మాత్రం కనులపండువగావుంది. ఎలా బ్రతకడం. ఇలాగే ఫుట్పాతలపై [illegible] న్నాను. ఆబ్రిటీషు దారుణనరహంతక ప్రభుత్వం చేతుల్లో ఎంతమంది స్వాతంత్ర్యపిపాసువులు బలిఅయ్యారు! ఎంతమంది ఈ దురోమని భార్యాబిడ్డలు నా అన్నవాళ్ళు లేక నాలాగ బాధపడుతున్నారో. నేటి ప్రభుత్వం వీరికి జీవనోపాధి ఏంచూపిస్తుంది. ఏదో భూములిస్తారట భూములు మాలాంటివాళ్ళకికాదు. వేలకి వేలు మూలిగేమహారాజులకే అవి- మాకు ఈ బైరాగి వేషం విభూధి కౌపీనంచాలు. బాబులూ ఇంక వెళ్ళండి నాకు కాస్త హృదయభారం తగ్గించారు. అని కధముగించాడు. ఇలాంటివాళ్లు ఎంతమందో [illegible] బాధపడింది. ఓ రూపాయి ఇచ్చి కన్నీళ్ళతో వెనక్కి మళ్లాను అతడు ఖైదీనన్నాడు నిజమే ఆ జైలులోనే కాక ఈ లోకమనే జైల్లో కూడా స్వాతంత్ర్యంలేని ఖైదీ. ఇలాంటి ఖైదీలకు నాజోహార్లు

ANANDAVANI is printed by V, AZIZULLA at Deccan Times Madras
and published by V. KALIDAS, at 12, Thambu Chetty Stre